

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 476/2022-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov 1/ [REDACTED], [REDACTED], 2/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej sťažovateľom 1, proti uzneseniu Okresného súdu Čadca č. k. 14C/51/2020-601 z 5. apríla 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 1. júla 2022 domáhajú vyslovenia porušenia základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, na vyjadrenie sa k vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu, ktorým im boli uložené poriadkové pokuty a ktoré navrhujú zrušiť s tým, že okresnému súdu bude uložené vrátiť im už zaplatené poriadkové pokuty.

II.

2. Sťažovateľka, ktorá je v civilnom spore ako advokátom zastúpená sťažovateľom, sa na okresnom súde proti bývalému manželovi ako žalovanému domáha vyporiadania ich bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Žalovaný v januári 2018 predložil posudok znalkyne, ktorým bol vyporiadavaný rodinný dom ohodnotený na 48 000 eur. Hoci sťažovateľka správnosť tohto posudku spochybnila, pre absenciu návrhov na dokazovanie okresný súd rozsudkom z februára 2018 spoluvlastníctvo vyporiadal, pričom vychádzal z tohto znaleckého posudku. Tento rozsudok okresného súdu bol na odvolanie sťažovateľky uznesením krajského súdu z augusta 2020 zrušený.

3. V ďalšom konaní na okresnom súde sťažovateľka, zastúpená sťažovateľom, na výzvu súdu v podaní z 23. decembra 2020 uviedla, že namieta znalkyňu pre jej blízky priateľský vzťah

so žalovaným a s jeho advokátom, a preto žiada ustanoviť iného znalca. Na toto podanie reagoval okresný súd tak, že sťažovateľov 5. januára 2021 vyzval na predloženie dôkazov o týchto vzťahoch znalkyne. Okrem toho uviedol, že o námietke zaujatosti rozhodne, prípadne zväži aj podnet na preverenie tvrdení orgánmi činnými v trestnom konaní. Na to sťažovatelia reagovali tak, že trvajú na námietke zaujatosti a vyprosujú si zastrašovanie súdom. Na to mu okresný súd 2. marca 2021 uviedol, že ich žiada, aby presne špecifikovali, ktoré jeho podanie považujú za zastrašovanie. Na to sťažovatelia 19. marca 2021 uviedli, že za zastrašovanie považujú podanie súdu z 5. januára 2021, v ktorom bolo uvedené, že súd o námietke zaujatosti rozhodne, prípadne zväži podnet na preverenie tvrdení orgánmi činnými v trestnom konaní.

4. Uznesením zo 7. apríla 2021 okresný súd rozhodol, že na námietku sťažovateľky proti znalkyni neprihliada, a okresnej prokuratúre 13. mája 2021 zaslal podnet na preverenie tvrdení sťažovateľov o vzťahoch znalkyne. Uznesením vyšetrovateľa z 11. júna 2021 bolo podľa § 197 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku vo veci podozrenia z prečinu nepravdivého znaleckého posudku, ktorého sa mala dopustiť znalkyňa, rozhodnuté tak, že nie je dôvod na začatie trestného stíhania, keďže civilný spor prebieha a nemožno ustáliť nepravdivosť znaleckého posudku. Osobitne bolo zdôraznené, že sťažovatelia nepredložili žiadne dôkazy o vzťahu žalovaného so znalkyňou.

5. Dňa 13. októbra 2021 bol okresnému súdu doručený posudok ním ustanovenej druhej znalkyne, ktorým bol rodinný dom ohodnotený na 81 600 eur. Strany a obe znalkyne sa následne vyjadrovali k znaleckým posudkom a sťažovateľ v podaní z 9. februára 2022 okrem iného uviedol, že je evidentné, že prvá znalkyňa bola vo veci zaujatá, keď vypracovala na objednávku žalovaného posudok tak, aby mu vyhovoval, a práve preto musel spis cestovať aj na najvyšší súd, ktorý vyslovil, že bola porušená zásada *denegatio iustitiae*, čo trvalo päť rokov.

6. Ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením z 5. apríla 2022 bola sťažovateľom, každému po 100 eur, uložená poriadková pokuta. Okresný súd odkazuje na § 102 ods. 1 písm. d) a e) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého „súd môže uložiť poriadkovú pokutu tomu, kto sťažuje postup konania najmä tým, že... d) ruší poriadok alebo dôstojný priebeh pojednávania alebo e) urobí hrubo urážlivé podanie“. Ďalej opisuje uznesenie o nevyklúčení prvej znalkyne a rozhodnutie vyšetrovateľa a zvýrazňuje, že napriek týmto rozhodnutiam sťažovatelia v podaní z 9. februára 2022 uviedli, že „práve z toho je evidentné, že znalkyňa [REDAKOVANÉ] bola v danej veci zaujatá, keď vypracovala na objednávku žalovaného znalecký posudok tak, aby vyhovoval jeho objednávateľovi“.

7. Okresný súd toto opakované tvrdenie v rozpore s predchádzajúcimi rozhodnutiami vyhodnotil ako opakované, šikanózne vznášanie námietky zaujatosti voči znalkyni, čím sťažovatelia sťažujú postup súdu, manipulujú jeho priebeh vrátane povinnosti dôstojne a zákonným spôsobom sa správať k znalcom. Okresný uvádza, že vec nepostúpi etickej komisii advokátskej komory a je toho názoru, že v tomto štádiu konania bude dostatočné uloženie poriadkovej pokuty sťažovateľom, ktorí zneužívajú právo, postupujú svojvoľne a spôsobujú svojim postupom prieťahy v konaní. V tejto súvislosti okresný súd zdôraznil nepravdivosť tvrdenia sťažovateľov v časti o tom, že konanie znalkyne viedlo k predĺženiu konania, keďže príčinou predĺženia konania boli iné okolnosti. V závere okresný súd uviedol, že pri opakovaní tohto správania sťažovateľov môže znova uložiť poriadkovú pokutu, obrátiť sa na etickú komisiu advokátskej komory alebo podať trestné oznámenie či už pre pohrdanie súdom alebo marenie spravodlivosti.

III.

8. Sťažovatelia poukazujú na nesprávne použitie § 102 ods. 1 písm. d) CSP (ďalej len „CSP“), ktorý možno aplikovať len na priebeh pojednávania, no ich tvrdenia boli uvedené v písomných podaniach. Čo sa týka použitia § 102 ods. 1 písm. e) CSP, zdôrazňujú, že ho možno aplikovať len v prípade hrubo urážlivého podania, k čomu nedošlo nielen v podaní z decembra 2020, ale ani v podaní z februára 2022. V tejto súvislosti zdôrazňujú záver literatúry (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck. 2016, s. 374), že nie je podstatný vnútorný subjektívny pomer osoby, ktorej je urážka adresovaná, ale to, či tento výrok možno objektívne považovať za urážlivý a za hrubo urážlivé podanie nebude môcť byť považované uvedenie akejkoľvek zjavne nepravdivej skutočnosti o tretej osobe. Z toho sťažovatelia vyvodzujú, že okresný súd nesprávne právne aplikoval § 102 CSP.

9. Podľa sťažovateľov ak im chcel okresný súd uložiť pokutu, mal postupovať podľa § 58 CSP, podľa ktorého ak nadriadený súd šikanóznej alebo zjavne bezdôvodnej námietke zaujatosti nevyhoví, môže uložiť poriadkovú pokutu do 500 eur. Sťažovatelia zdôrazňujú, že námietku zaujatosti proti znalkyni vzniesli len podaním z decembra 2020, a nie viackrát, ako je uvedené v odôvodnení uznesenia, keďže v ich ďalšom podaní bolo uvedené len to, že znalkyňa bolo zaujatá, keď vypracovala na objednávku žalovaného posudok, ktorý mu vyhovoval, nešlo o opakovanú šikanóznú námietku, ktorá prispela k prieťahom v konaní. Toto svoje tvrdenie hodnotia ako vyjadrenie vlastného názoru (podozrenia).

10. Z nesprávosti namietaného uznesenia sťažovatelia vyvodzujú porušenie základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, keďže rozhodnutie vykazuje známky svojvôle a porušenia princípu právnej istoty. Podľa sťažovateľov výklad práva v ich prípade je ústavne nekonformný a je rozpore s princípmi spravodlivého procesu, keď nedošlo k zohľadneniu špecifických okolností a individuálnych súvislostí. Namiesto toho okresný súd zaujal prísne formálny prístup a nesprávne aplikoval nesprávne ustanovenie CSP.

11. Namietané porušenie základného práva na vyjadrenie sa k vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy sťažovatelia vyvodzujú z toho, že pokuta im bola uložená za to, že v jednom podaní vyjadrili názor na zaujatosť znalkyne, pričom nešlo o hrubo urážlivé tvrdenia. Sťažovatelia tvrdia, že konali v súlade s princípom kontradiktórnosti tak, ako je vyjadrený v základnom práve.

12. Namietané porušenie základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy sťažovatelia vyvodzujú z toho, že časti odôvodnenia namietaného uznesenia vyznievajú ako vyhrážanie. Konkrétne ide o časti, v ktorých sa hrozí uložením opakovaných a vyšších pokút, podnetom na etickú komisiu advokátskej komory a trestným oznámením. Z toho sťažovatelia nastoľujú otázku, či vo veci nerozhodoval zaujatý sudca.

IV.

13. Ústavná sťažnosť je zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietnutá.

14. Vo vzťahu k medziam zasahovania ústavného súdu do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov ústavný súd opakovane zdôrazňuje, že mu v zásade neprislúcha hodnotiť správnosť skutkových záverov či právneho posúdenia vecí všeobecnými súdmi, pretože nie je prieskumným súdom, resp. nadriadeným súdom. Pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti ústavný súd nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Povinnosť chrániť princípy spravodlivého procesu na zákonnej úrovni patrí teda predovšetkým všeobecným súdom. Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti, ktorou sa namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie rozhodnutím všeobecného súdu, sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä z toho hľadiska, či závery všeobecných súdov vyjadrené v napadnutom rozhodnutí sú dostatočne odôvodnené, či nie sú arbitrárne alebo svojvoľné a s priamym dopadom na niektoré zo základných práv a slobôd, resp. či výrok rozhodnutia je v súlade s priebehom konania (I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

15. Predmetom ústavného prieskumu sú, aj keď v obmedzenej miere, aj rozhodnutia všeobecných súdov o uložení poriadkových pokút. V rámci doterajšej rozhodovacej činnosti ústavného súdu možno identifikovať skupinu rozhodnutí, v ktorých ústavný súd vyslovil porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ku ktorému došlo postupom či rozhodnutím všeobecných súdov alebo iných orgánov verejnej moci pri ukladaní poriadkových pokút (II. ÚS 374/06, II. ÚS 195/06, I. ÚS 41/2015, IV. ÚS 562/2018). Rozhodnutie o uložení poriadkovej pokuty je v zásade spôsobilé neprípustným spôsobom zasiahnuť do základných práv a slobôd účastníkov konania, a preto takéto rozhodnutie podlieha súdnemu prieskumu z hľadiska rešpektovania zásad spravodlivého procesu vo všetkých jeho aspektoch (I. ÚS 41/2015, IV. ÚS 562/2018). Z uvedeného dôvodu sú na rozhodovanie súdov o uložení pokút primerane kladené požiadavky, ktoré sú vyvoditeľné zo základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Znamená to predovšetkým to, že takéto rozhodnutie musí mať zákonný podklad a nemôže byť prejavom arbitrárneho prístupu.

16. Namietané rozhodnutie okresného súdu bolo reakciou na konkrétnu procesnú situáciu v spore, v ktorom ide o vysporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov a v ktorom je z hľadiska meritórneho rozhodnutia kľúčové stanovenie hodnoty rodinného domu. Žalovaný predložil ním obstaraný posudok znalkyne, ktorý bol následne predmetom vecných námietok sťažovateľov. Táto vecná argumentácia však skĺzla do tvrdení o zaujatosti znalkyne pre jej vzťah so žalovaným a jeho advokátom. Na túto argumentáciu sťažovateľov okresný súd reagoval procesne dôsledne tak, že ich vyzval na preukázanie ich tvrdení a potom, ako ich sťažovatelia žiadnym spôsobom nezdôvodnili, na ne neprihliadol. Okrem toho okresný súd dal aj podnet na preverenie tvrdení sťažovateľov orgánmi činnými v trestnom konaní. Oba tieto procesné prístupy viedli k tomu, že v spore bolo ustálené, že nie je dôvod na to, aby mohlo byť znalkyni vytknuté akékoľvek protiprávne konanie.

17. Sťažovatelia v podaní z februára 2022, za ktoré im bola uložená poriadková pokuta, opätovne prejavili svoje subjektívne presvedčenie o zaujatosti znalkyne, ktorá podľa nich podala nesprávny znalecký posudok, k čomu ju mal viesť jej vzťah so žalovaným ako objednávateľom tohto posudku. K takémuto opätovnému hodnoteniu znalkyne sťažovatelia pristúpili napriek tomu, že tieto

ich podozrenia neboli založené na ničom inom ako na samotnom závere znaleckého posudku. Rovnako k tomu pristúpili napriek tomu, že súd sa s ich totožným podozrením dôsledne vysporiadal nielen uznesením, ale aj tak, že dal podnet na prešetrenie ich tvrdení orgánmi činnými v trestnom konaní. Opakované a už vyvrátené tvrdenia o protiprávnom konaní znalkyne nielenže nesmerujú k vecnému riešeniu sporu o hodnotu rodinného domu, ale ani nemajú potenciál zvýšiť dôveryhodnosť iných tvrdení sťažovateľov, ktoré sú podstatné pre rozhodnutie sporu. Jediným potenciálom tvrdenia sťažovateľov bolo opätovne podsunúť nielen súdu, ale aj znalkyni subjektívnu predstavu sťažovateľov o úmyselnom protiprávnom konaní znalkyne. Vzhľadom na to, že znalkyňa je počas dokazovania konfrontovaná s podaniami sťažovateľov, nemožno dospieť k záveru, že podanie sťažovateľov nemohlo byť vo vzťahu ku znalkyni posúdené ako hrubo urážlivé podanie podľa § 102 ods. 1 písm. e) CSP.

18. Záver okresného súdu, ktorým bola sťažovateľom za ich podanie uložená poriadková pokuta, nemožno považovať za evidentný právny omyl alebo arbitrárny exces v postupe okresného súdu. Nevecné, personifikujúce a opakované vyjadrenie akcentujúce domnelú a skôr vyvrátenú úmyselnú protiprávnosť konania znalca a jeho vedomú zaujatosť možno vo vzťahu k osobe znalca objektívne posúdiť ako hrubo urážlivé podanie. Takýmto podaním môže byť vyjadrenie, ktorého podstatou je snaha o vyvolanie predstavy o úmyselnom protiprávnom konaní znalca, ktoré možno postihnúť či už ako správny delikt podľa zákona č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov alebo ako trestný čin podľa Trestného zákona. Nedôvodná, hoc aj marginálna, no opakovaná verbalizácia možného spáchania správneho deliktu alebo trestného činu znalca aj objektívne pôsobí hrubo urážlivo. Koho by neurazilo tvrdenie o tom, že pri svojej práci sa mal dopustiť hrubej protiprávnosti? To platí o to viac, že sám znalec v spore nerozhoduje a otázka správnosti jeho záveru môže byť predmetom ďalšieho dokazovania, čo osobitne platí pre proces ohodnocovania nehnuteľností, v ktorom sú rozdielne pohľady znalcov viac pravidlom ako výnimkou. Preto použitie § 102 ods. 1 písm. e) CSP v namietanom uznesení s následným uložením pokuty každému so sťažovateľov vo výške 100 eur, nemožno považovať za porušenie ich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

19. Rovnako nemožno identifikovať porušenie základného práva na vyjadrenie sa k vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Sťažovatelia sa opakovane k podanému znaleckému posudku mohli vyjadriť a váha ich argumentácie sa vôbec nezvyšuje len tým, že opakovane a nedôvodne uvedú objektívne nesprávne tvrdenia, ktorých podstatou je hodnotenie nie záveru, ale motivácií znalkyne pri podaní znaleckého posudku.

20. Napokon nemožno porušenie základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy vyvodit' ani z toho, že okresný súd v závere odôvodnenie namietaného uznesenia poukázal na to, že môže opakovane uložiť aj vyššiu poriadkovú pokutu, podať podnet na etickú komisiu advokátskej komory a trestné oznámenie. Účelom uloženia poriadkovej pokuty je snaha odvrátiť prípadné ďalšie postupy súdu sťažujúce konanie dotknutej osoby. Preto uvedenie možností toho, ako inak možno takéto konanie sankcionovať, nie je okolnosťou, z ktorej by bolo možné vyvodit' zaujatosť sudcu. V konečnom dôsledku takéto poučenie je súčasťou procesného postupu sudcu, ktoré ani podľa § 49 ods. 3 CSP nemôže byť dôvodom na jeho vylúčenie. I z tejto poslednej námietky sťažovateľov je zrejmé, že sťažovatelia svoju komunikáciu so súdom nadbytočne zaťažujú svojimi predstavami o zaujatosti osôb zúčastnených na konaní, čím personifikáciou

problémov ubiehajú od vecnej komunikácie, ktorej prejavom by malo byť jasné a zrozumiteľné predkladanie nielen námietok voči vykonaným dôkazom, ale aj navrhovanie a predkladanie ďalších dôkazov, ktoré sú spôsobilé dostatočne sa vysporiadať s tvrdenou vecnou nesprávnosťou žalovaným predloženého posudku.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. augusta 2022

Peter Straka
predseda senátu